

Sørum-Speilet

I dette nummeret:

Rune Fjellvang:
Skjerpefeber i Sørum
Del 1

Odd Skullerud:
Et 80-års flyminne

N. Saxegaard:
Veianlegget Sørumsand
St. – Val

Kristian Lieungh:
Oppvekst på Melvold i
Frogner i
mellomkrigs-tida
Del 69: Jobb på
verksted

Odd Skullerud:
Sørum gamle skole og
klokkergård

Per Otto Asak:
Notater til
gardshistoriene for
Ausengrenda (2)

Bokomtale:
Rune Fjellvang:
En befriende
elvevandring

Lederens spalte

<http://sorum.historielag.no>

Kjære medlem,

I kristi himmelfartshelgen deltok jeg sammen med andre fra Foreningen Norden i Sørum i det årlige nordiske vennskaps-treffet, i år i Hagfors i Värmland. Dette er ikke plassen for et detaljert referat fra turen. Det har jeg bestilt fra lederen i Foreningen Norden i Sørum til neste nummer av SørumSpeilet. Men det kan være grunn til å dvele litt ved vilkårene for det nordiske samarbeidet generelt – og prosjektet med vennskapskommuner spesielt.

Visste du for eksempel at ordningen med nordiske vennskapskommuner lenge gikk under betegnelsen ”Sørum-modellen”? Årsaken var at Sørum kommune med Einar Rundgren som ordfører (fra 1980-83 og fra 1988-91), tok et initiativ til å formalisere samarbeidet mellom kommunene Hagfors i Sverige, Kjellerup i Danmark og Lappua i Finland. Ordningen ble et mønster for andre kommuner, aktivt støttet av Foreningen Norden.

Nå har Sørum kommune besluttet seg for å avslutte samarbeidet med sine nordiske vennskapskommuner. Det startet vel med at Kjellerup i den store danske kommunesammenslåingsprosessen ble en del av Silkeborg, som allerede hadde Arendal som norsk vennskapskommune. Nå er vennskapsnemnda, som opprinnelig var et eget organ, seinere en del av økonomi- og administrasjonsutvalgets virksomhet, nedlagt. Kommunen støttet *ikke* arrangementet da Foreningen Norden i Sørum i fjor var arrangør av det årlige vennskaps-treffet.

Sjøl bodde jeg under årets opphold hjemme hos den tidligere mangeårige ordføreren i Hagfors, sammen med styrelederen i Blicheregnens Museumsforening i Kjellerup, som er det nærmeste de kommer et historielag. I Hagfors er det ikke noe historielag, men derimot hele fem såkalte ”hembygdsforeninger”, alle med en stor aktivitet for å ta vare på lokalhistorien. Det må være en oppgave for historielaget å videreutvikle samarbeidet med våre nordiske venner.

Vi vil derfor i de nærmeste numrene av SørumSpeilet presentere våre vennskapskommuner nærmere på ulike måter.

Det er mange lokale lag og foreninger i Sørum som har opprettholdt et kontaktnett til tilsvarende lag og foreninger i Hagfors, Kjellerup og Lappua. Etter vår mening burde også Sørum kommune reaktivisere vennskapskommuneprosjektet.

Artikler nr. 3 – 2010
– 16. årgang

Skjerpefeber i Sørumsdal – del 1

«At jeg i gaarden Borgens udmark i Sørumsdal har opdaget en metalanvisning som indeholder kobber. Anvisningen grændser mod nord til pladsen Tolerud, til syd mod Kindfangmyren mod øst til Borgenmosen og mod vest til vinterveien som gaar fra pladsen Tolerud til et sted som kaldes Nylenne.»

Denne anmeldelsen levert til lensmannen i Sørumsdal i september 1885, var et av mine få spor i jakten på Borgen skjerp. Skjerpets står oppført blant registrerte gruver og skjerp hos Norges Geologiske undersøkelser (NGU). Men ingen av dem jeg hadde spurt, visste noe om dette skjerpets. En hadde riktignok hørt om det i guttedagene, men nå var det hele blåst vekk fra hukommelsen hans.

Med utgangspunkt i Jensrud nordvest for Borgen gård tok jeg fatt på letingen etter skjerpets. Jeg krysset fram og tilbake på vestsiden av Borgenmosen. Borgenmosen lå der som en ufarbar gjørmesuppe etter tidligere tiders torvbryting. Skogen rundt besto av mye kvist etter flere flatehogster og skogryddinger, samt noen svært lettgatte fjellrabber.

Å finne et hull på 2 x 2 meter var som å leite etter nåla i høystakken. Det kunne ligge inne i en dyp krattskog, det kunne være gjenfylt, og det kunne ligge skjult under kvist og kvas og nedblåste trær.

Timene gikk. Jeg fant spor av skjerpeshammerslag i mange kvartsstriper i fjellet. Men ikke noe kobberskjerp. Ikke før jeg var i ferd med å gi opp, og sola var på vei ned bak åsen i vest, sto jeg ved hullet som var sprengt ved foten av en bratt berghammer.

En smittsom sykdom

Det var en A. Gulbrandsen som først fant spor av kobber på Borgens eiendom. Men da var det allerede skjerpets flittig på Bøler-eiendommene litt lengre nord.

I bygdebøkne er skjerpets på Bøler nevnt med én setning i hver utgave. I den gamle bygdeboka står det at det ikke er funnet hva man har skjerpets på. Horgen skriver i den nye bygdeboka at «østover i Ingefjellet ble det en gang tatt ut et skjerpets, og stedet kalles fortsatt

Skjerpa.» Dette skjerpets finnes ikke i NGUs registre eller i Bergarkivet.

Det var Hans J. Bøhler som leverte den første anmeldelsen på et skjerpets på Bøler. Det skjedde den 22. februar 1884, da han mente å ha funnet nikkels i Nils Olsens utmark av Bøhler. Dermed hadde sykdommen som kalles skjerpetsfeber brutt ut i Sørumsdal. Allerede dagen etter hadde P. Christiansen meldt inn et kobberfunn fra Hammeren lenger sør i bygda.

Den som virkelig tok skjerpingsen på alvor var Andreas Thorbjørnsrud, som drev gården av samme navn. Han lette høyt og lavt på egen eiendom, ikke minst i Nordhagan, som grenser opp mot Rånås i Nes. Han oppsøkte lensmannen den 1. april 1884 med sitt første kobberfunn. Og siden ble det et renn av lykkejegere som banket på lensmannens dør dette året.

J. Olsen, Ole Aasgaard, Iver Tallaksen, O. Hansen, Lauritz L. Holstad, Chr. Jensen Hellesjø, H. Vølneberg og Petter Bingen hadde innen utgangen av mai levert inn sine drømmers anmeldelser til lensmannen. Nå skulle de bli rike.

Men først ble det sure utgifter, for lensmann og bergmester skulle ha sine skillinger for hver eneste innleverte anmeldelse.

Mye kvarts, lite kobber

Iver Tallaksen skrev «at jeg i min udmark paa gaarden Julton har opdaget en metalanvisning som indeholder kobber og nikkels, og skal gaardbruger Andreas Thorbjørnsrud efter overenskomst være halveier i fundet med mig. Stedet, hvor metalanvisningen ligger, grændser mod sydøst mod veien som fører fra Bøhler til Julton, mod syd af Bøhlers udmark mod vest mod Rogneruds udmark og nordøst fra fornævnte vei ved den saakalte øvre grind og derefter i nordvestlig retning mod A. Jensens udmark af Julton.»

Kobbergangene det er skjerpets på finner man den dag i dag. Og det eneste man kan slå fast er at det var heller elendige greier disse drømmene var basert på. Verken ved skjerpets på Bølers skog eller på Borgen er det særlig mye kobbererts å finne.

Så ble det stille noen år før Ole H. Julton den 9. september 1890 skrev «at jeg i min

havnehage paa Gaarden Julton har opdaget en Metal Anvisning eller Gang som i en blanding af rø Kober og blaa Kober eller som der almindelig kaldes Kaaberglans. Gangen eller anvisningen tager sin begyndelse ved en Bake oven for en Bek, Askedals Beken kaldet, streker sig derfra i sydvestlig retning til et led Kionledet kaldet, hvor Bernhard Jultons og Jensens i Bingens udmark, støder til i vest i mit Gjerde i syd. Paa denne strekning viser Metalen sig paa en strekning paa omtrent et hundrede meter hvor den kan paa vises ope i Dagen.»

Denne anmeldelsen skulle siden gå i «arv», fra skjerper til skjerper, og gjennom mange år bli innlevert til lensmannen med samme ordlyd. Til sist ble skjerpet faktisk solgt av Aamund Mjønerud.

Bergmesteren på besøk

Andreas Thorbjørnsrud håpet som alle andre på å få igjen noen kroner for strevet. Antagelig var det han som drev det tidligere omtalte Borgen skjerp. I 1887 mutet han forekomsten på Borgen, «tilhørende bureauchef Holmsen» og betalte gebyrer for både mutingen og for kirkebakkelesing ved Sørums kirke. Den 8. juni samme år fikk han hentet bergmester Nicolai Mejdell til Borgen skjerp. Men her ble det ikke igjen så mye som en ettøring til salt i såret.

Deretter skrev Mejdell sin rapport fra Borgen:

«Der er ved det hidtil foretagne Forsøgsarbeide neddrevet 1 à 2 Meter. I Grundfjeldet (Gneis, til dels Glimmerskifer – Glimmeren graalig, metalglinsende, Skiktningen temmelig uregelmæssig og bugtet, Lagene fladtfaldende) forefindes hist og her Knuder, samt Gange og Drummer af Kvarts, om hvilke Ertsen hovedsagelig synes at have samlet sig, skjønt den ogsaa viser sig spredt hist og her udenfor Kvartsen. Der forekommer Kobberkis, Kobberglaserts, Malakit, broget Kobbermalm, samt spor af gedigent Kobber. Af disse Ertses synes Kobberglasertsen at være den forherskende, skjønt ogsaa denne forekommer meget sparsomt. Paa Grund af denne sparsomme og spredte Forekomst forekommer der mig at være ringe Sandsynlighed for, at Driften vil kunde lønne sig.»

Når jeg selv sto ved skjerpet 122 år seinere kunne jeg ikke finne spor av kobbermalm i den overgrodde tippaugen. Det vitner om at forekomsten må ha vært elendig.

I motsetning til kobbergruva på Skugstadåsen i Blaker (Sørums-Speilet 1-2005), som nesten utelukkende fører kobberkis, er det kobberglans som er hovedertsen i forekomstene i midtbygda. Også noe bornitt og kobberkis følger med. At noen også har anmeldt nikkelanvisninger, tyder på at noen av forekomstene inneholder magnetkis.

Bache-Wiig luktet gull

Antagelig var det Hans J. Bøhler og Aamund Nordby Mjønerud som kunne stikke unna noen kroner etter en mer heldig affære med sine skjerp.

7. september 1898 meldte nemlig papirfabrikantene i Bønsdalen, brødrene Hartvig & Carl Bache-Wiig, at de hadde kjøpt rettene til skjerp inneholdende svovelkis og kvarts på Bøler i Sørums, samt et skjerp inneholdene kvarts og kobber på Jultons grunn. Brødrene Bache-Wiig hadde på dette tidspunktet satt i gang drift av Eidsvoll Gullverk og sikret seg etter hvert «rått og røti» av alt som kunne tenkes å inneholde gull.

Noe røverkjøp var det uansett ikke snakk om at Bache-Wiig hadde gjort. Året etter ba nemlig eidsvollingene om frist på begge forekomstene «fordi drift ikke har kunnet optages paa grund af indtrufne forhold». En fristbevilling ga et års rett til å la forekomsten ligge urørt uten at andre skjerpere kunne kreve rett på forekomsten.

«Indtrufne forhold» var at de høyt belånte brødrene hadde gått dundrende konkurs, revet med seg Den norske Discontobank og derigjennom utløst krakket i Kristiania i 1899.

Gikk mann av huse

Rundt om i Sørums var det nå mange som hakket og leita. Etter salget til Eidsvoll Gullverk ble grunneierne virkelig feberhete. Marius Opsand hadde rodd over elva fra Guttersrud og funnet kobber på Hammeren. Johan G. Bøhler, Hans Olsen Bøhler og Hilmar O. Bøhler nedtegnet sine navn i bergmesterens andmeldelses-

protokoll. Ole H. Hellesjøe og Torsten Eriksen liksom. I 1898 var epidemien på det aller verste.

A. Aasgaard, Julius Nitteberg, Jens Pedersen Grindbakken, Peter L. Bingen, H. Vølneberg, den nye driveren på Borgen – Peter Bang, Svære Olsen Flaen, Ole Olsen Grindbakken, J. Langseth, A. C. Sundt, Olai O. Fjeldet, gartner P. Nilsen på Blakersund og Ole H. Hellesjø ble dratt med i farsotten.

I 1899 meldte til og med O. Rolstad på Bjerke at han har støtt på erts ved Stormosen i Heksebergfjellet.

Også i Blaker begynte nå skjerpeaktiviteten å ta seg opp.

Rune Fjellvang

Åpen dag på Slora mølle 6. juni

6. juni 2010 er det andre gang Slora Mølles Venner arrangerer Mølledag. Frammøtet i fjor var godt, og i år lokkes det med at det skal males korn på Slora for første gang på 60 år, så møt fram til denne historiske begivenheten!

Det er den gamle gårdskverna på Nordal i Blaker som nå er kommet til Slora mølle, og som skal vise hva den duger til.

Men programmet for øvrig burde ha noe for enhver smak: Det hele starter klokka 12:00. Klokka 12:20 er det omvisning i mølla, og gårdskverna kjøres i gang. Klokka 13:00 spiller Glommabredden. Klokka 14:00 orienterer Leif Mathisen om virksomheten ved Slora mølle gjennom tidene.

Ellers er det loddsalg og mingling. Eva Huserbråten stiller ut gamle restaurerte møbler, dreide ting av tre og tovede husflidsprodukter. Liz Pedersen byr fram diverse håndarbeid og 3D-kort. Økoforeningen har også stand med salg av varer. Og historielagets ulike bokutgivelser kan du også skaffe deg. I tillegg vises det en film om vindmøllenes historie i Nederland.

Barna skal heller ikke kjede seg på Slora mølle. Det blir hestekokasting, sekkehopping, båtsnekring og fiskeøvelser i dammen. Det blir mulighet for en tur med hesten Heidi. Og dessuten salg av vafler, kaffe, brus og pølser.

Slora Mølles Venner ønsker velkommen til en hyggelig dag søndag 6. juni 2010.

Dag Winding-Sørensen

Et 80-års flyminne

Er det riktig at bestemmelser ei demarkasjonslinje fra 1905 fortsatt styrte norske flygeres rutineoppdrag 25 år seinere? Odd Skullerud har ingen grunn til å tvile på at opplysningen er riktig, og han kunne med egne øyne se flyene snu ved Kvevli og Mork. Men er svært interessert i å vite om noen kan bekrefte forklaringen.

En dag i slåttonna 1930 på Norddal i Blaker. På jordet nær Eidsteiet med vegkrysset hvor veg tar av til Nitteberg og Dalbakk og veg til Norddal, Langeland og Larsrud tar av fra Eidsvegen, var det bakketørk av høy.

Blakken, 16 år, spent i draget på høyvogna, smakte på høyet, som lå i ranker etter at han like forut hadde trukket rakeriven som samlet sammen høyet igjen etter at såtene var kastet utover tidlig på dagen.

Lesser var Hans Braaten, 56 år, pensjonert sersjant. Han hadde drevet garden Huseby lille fra han kom fra sin hjembygd Sør-Odal i 1905 til i 1928. Garden avga i 1937 tomt til Haugtun skole.

Tråer i høyvogna var Odd Skullerud, 11 år. Han hadde 5 øre for hvert lass han trådte, og skulle holde regning med antall høyllass for året.

Godt høyvær er sammenfallende med godt flyvær. I 1930 var det lenge til at rute-fly skulle passere i luften over Blaker. Men militære øvelsesfly fra Hærens flyveskole på Kjeller kom ofte over Blaker på den tida.

Mens enda lessingen av det første høylasset pågikk, kunne Hans og Odd la praten dreie seg om flere Kjellerfly som kom over landskapet. Som ellers snudde flyene i en stor bue over Kvevli og Mork.

Odd stilte seg undrende til at flyene aldri fløy lenger i østlig retning. Hans kunne forklare. Flyene måtte unngå å komme inn over den nøytrale sone. Fly fra norsk luftvåpen over demarkasjonslinjen ved demolert Urskog Fort, ville vært krenkelse av overenskomsten mellom Sverige og Norge i Karlstad 2. september 1905, da de to landene fredelig oppløste unionen.

Odd Skullerud

Veianlegget Sørumsand st. – Val med bro over Glommen ved Bingsfoss

Under arbeidet med boka "Glomma gjennom Sørum" kom Helge Njaa med et interessant skrift med tittel som ovenfor, og med "K. Valstad" sirlig skrevet med blyant på forsida. Bare et av mange interessante historiske funn på Valstad Café. Undertittelen sier det meste om innholdet: Overingeniørens redegjørelse ved anleggets offisielle åpning 23. sept. 1927. Nå trykkes skriftet som kildedokument her i Sørum-Speilet.

Den såkalte *Fredrikshaldske hovedvei* grener ut fra Trondhjemsveien ved Frogner, ca. 30 km fra Oslo, og går østover gjennom Sørum til Blaker Sund, med ferjeforbindelse over Glommen, videre gjennom Blaker, Aurskog, Søndre og Nordre Høland til Østfold.

Den største del av Sørum herred – hvorav en mindre grend ligger på Glommens sydøstre side fra Sørumsand st. nedover til Fett grense – er naturlig henvist til å søke jernbanen (Kongsvingerbanen) ved den nevnte stasjon. I mange år har derfor vært opprettholdt ferjeforbinelse Elvestad – Sørumsand, siden 1920 med motorferje bekostet og drevet for Sørum kommunes regning.

Så vel for den gjennomgående som den lokale ferdsel har savnet av

bro over Glommen

i strøket Blaker Sund – Sørumsand vært sterkt, navnlig siden Kongsvingerbanens anlegg i 1860-årene.

I 1874 vedtok Sørum og Aurskog (nu Blaker og Aurskog) formannskaper å andra om opførelse av bro over Glommen ved eller i nærheten av Blaker Sund. Fylkestinget samme år uttalte sig for at der på det veibudgett som forelegges Stortinget i 1877, bør opføres en bevilgning til omlegning eller utbedring av hovedveien mellom Frogner og Blaker Sund med bro over Glommen. I skrivelse til Indredepartementet av 3. mai 1882 uttalte Veidirektøren, at der i sin tid antagelig vilde bli bygget både ny vei Blaker – Fettsund og bro over Glommen. Brospørsmålet antokes dog å

måtte løses først. Følgende brosteder var bragt på bane: Sundfossen, Bjørnskallen og Kathullet.

Fra 1876 forelå projekter, undertegnet av C. Riiber, Drammen, til broer over Glommen.

- a) Ved Blaker sundsted, fagverks bro på peleåk i 15 spenn, samlet lengde 1180 fot = 376 meter. Kjørebredde 12 fot.
- b) Ved Blaker sundfoss, fagverks bro av kombinert tre- og jernkonstruksjon i 3 større og 3 mindre åpninger på tils. 800 fot – 255 meter. Kjørebredde 12 fot.

Fra veidirektøren i 1882, samtlige jernbroer med kjørebredde 4 m:

- a) Ved Blaker Sundfos: 3 større og 4 mindre spenn, til sammen ca. 225 m anslått til kr. 130.000,-.
- b) Ved Bjørnskallen: 2 større og 3 mindre spenn tils. Ca. 145 m beregnet til kr. 86.000,-.
- c) Ved Kathullet: 3 større spenn tils. Ca. 170 m med overslagssum kr. 89.000,-.

I forelegget til fylkestinget i 1888 bemerket veidirektøren at eventuell bro antagelig burde legges ved Sundfossen. Denne opfatning blev senere endret idet veidirektøren i skrivelse til overingeniøren av 20. juni 1900 uttalte, at det efter bygning av Hølandsbanen vilde være interesse å føre trafikken for en del av Sørum over til den nye stasjon ved *Sørumsanden*, som blev besluttet i 1900 og tatt i bruk i 1904.

Fylkestinget 1908 optok i sin plan for statsveianlegg, 1. byggeperiode, bl.a.: Veianlegget Ålgård – Bingsfoss – Sørumsand. En i 1907 av Fylkestinget nedsatt spesiell vei komité uttalte at dette veiprojekt forutsetter bro over Bingsfoss og antas å være det anlegg i Sørum som samler de største interesser om sig. Innbefattet veianlegg fra Nes grense om Bingsfoss til Sørumsand, 9,1 km, var broen anslått til kr. 282.000,-.

Den således endrede beliggenhet av broen måtte selvsagt forutsette tilknytning av den Fredrikshaldske hovedvei på østsiden av Glommen. Dette har man iallfall senere hatt klart for øie, idet veiprojektet *Sørumsand – Blaker* er optatt i fylkestingets veiplan av 1921 i umiddelbar forbindelse med Bingsfoss bro.

Efter forhandling med de interesserte blev der av veivesenet den 22. juni 1918 fremlagt plan og overslag for vei- og broanlegg

fra *Sørumsand stasjon over Bingsfoss* til den Fredrikshaldske hovedvei ved *Val* med samlet lengde 3570 meter. Broen var projektert som fagverksbro av jern med 2 spenn á 72 m og 1 på 26 m. over elvens hovedløp og et 32 meters stenhvelv over nordre sideløp. Kjørebredde for vei og bro 5 m. Det lille spenn i hovedløpet var begrunnet i den av A/S Christiania Stålverk projekterte utbygning av Bingsfossen. Selskapet skulde herfor yde et særbidrag til broanlegget stort kr. 22.000,-. (Bingsfoss blev senere innkjøpt av Akershus Elektrisitetsverk, hvorom nærmere nedenfor.)

Som særbidrag til broanlegget fra jernbanen anbefalte Hovedstyret for Statsbanene ydet kr. 20.000,-. (Skr. Til veidirektøren av 26. juli 1918.)

Distriktsbidraget blev sat til 1/3 m.v. og vedtatt av fylkestinget i 1918 under forutsetning av et kontant tilskudd fra herredet av 1/3 av anleggsomkostningene samt erstatning for grunnavståelse etc. Disse vilkår blev godkjent av Sørum herredstyre, men da der senere opstod spørsmål om det antokes rimelig å forlange så stor kontant andel av kommunen, blev samme endret av fylkestinget i 1923 til 30% av distriktsbidraget (altså 1/10 av anleggsutgiftene).

Hermed var den

endelige plan (i store trekk)

fastslått og de vanlige betingelser fra distriktets side fyldestgjort, hvorefter Stortinget i 1919 kunde gi den

første bevilgning

til anlegget, nemlig kr. 50.000,-, for budsjett-terminen 1919 – 20, deri innbefattet jernbanens før nevnte bidrag på kr. 20.000,-.

Bemyndigelse til

foreløpig iverksettelse av arbeidet

blev gitt av Arbeidsdepartementet den 30. april 1921 vedrørende planeringsarbeidet for veianlegget under den forutsetning at intet blev foregrepet m.h.t. broplanen. Veiarbeidet sattes i gang den 16. juli 1921 mellom Sørumsand og brostedet. Omtrent samtidig blev grunnavståelse m.v. ordnet for de få parseller, hvor der ikke var gitt fri grunn.

I 1922 utarbeidet overingeniøren

revidert plan for broanlegget

basert på tidens priser og en del nye undersøkelser av brostedet, i 2 alternativer:

I a) Hovedløpet: Fagverks bro av jern i 2 spenn på 73 og 63 m, med stenspilar på et skjær, som så vidt stikker op ved lav vannstand.

b) Sideløpet: Fagverks- eller buebro av jern 45 m spenn. Egentlig skulde 25 m være tilstrekkelig, men efter foranledning av Akershus elektrisitetsverk som eier av Bingsfoss, øktes åpningen til 45 m av hensyn til eventuell senkningskanal. Efter forhandlinger om den økonomiske side av saken var det tilslutt blitt bestemt av Arbeidsdepartementet, at Akershus elektrisitetsverk skulde yde et særbidrag av kr. 12.500,-, d.v.s. halvparten av de beregnede utgifter ved spennviddens økning.

Samlet overslagssum kr. 831.000,-, derav på selve broanlegget kr. 646.000,- og på veianlegget kr. 185.000,-.

II a) Hovedløpet: 1 spenn avstivet kabelhengebro 131 m med kabelpilarer av betong.

b) Sideløpet: Som i alternativ I 45 m spenn dog fortrinsvis buebro av jern av hensyn til harmoni med hengebroen.

Samlet overslagssum kr. 824.000,- (altså kr. 7000,- mindre enn for altern. I), derav på broanlegget kr. 639.000,- og på veianlegget kr. 185.000,- som altern. I.

Kjørebredde for begge alternativer 5 m. Belastning for broene efter veivesenets normaler klasse 2.

Planen blev av overingeniøren fremlagt for Sørum herredsstyre i møte 2. november 1922. Han anbefalte fortrinsvis alternativ II, hengebro i ett spenn over hovedløpet, vesentlig av hensyn til den meget utsatte plass en pilar vilde få og fordi denne vilde volde ophopning av fløtningstømmer, likesom transport- og monteringsstillaser vilde falle besværlige og kostbare.

Herredsstyret erklærte å kunne godkjenne begge alternativer og vilde for sitt vedkommende frafalle krav på broskjønn efter vassdragsloven.

På henvendelse fra overingeniøren avgav Christiania tømmerdireksjon en uttalelse om

fløtningsinteressene

og opplyste i den forbindelse at der i 1917, skjønsmessig bedømt, hadde passert gjennom Bingsfoss opptil 49.000 tylvter tømmer i 12 timer. Direksjonen måtte derfor på det bestemteste fraråde pilar i hovedløpet som en alvorlig fare for fløtningen og for broen selv. Med valg av alternativ II, ett spenn over hovedløpet, kunde direksjonen frafalle broskjønn. Hvad angikk sideløpet hadde man helst sett at det kunde stenges helt.

Også Akershus elektrisitetsverk og fylkesmannen frafalt krav på broskjønn.

Med således foreliggende opplysninger blev plan og overslag forelagt veidirektøren med skrivelse av 27. november 1922, idet overingeniøren av før nevnte grunner foreslo alternativ II valgt. Den 12. desember s.å. gav Arbeidsdepartementet bemyndigelse til

anleggets endelige iverksettelse,

altså broarbeidet, efter planens alternativ II med avstivet hengebro i ett spenn på 131 m over hovedløpet og buebro på 45 m over sideløpet – uten avholdelse av broskjønn.

Arbeidets utførelse.

På holmen mellom hoved- og sideløpet er der en stor fylling, hvortil massene er tatt fra den lange og dype skjæring på nordsiden. For transport av disse masser blev der i begynnelse av 1923 bygget en *stillasbro*, også med sikte på senere montering av jernbroen over sideløpet.

Vinteren 1923 – 24 dreves det nevnte fyllingsarbeide. Likeså fremkjørtes på isen nedover elven et større parti sten fra Sundfossen, hvor Akershus elektrisitetsverk hadde foretatt et betydelig senkningsarbeide. Stenen som overlates gratis, blev lagret på holmen for senere benyttelse til landkarmur m.m. Ennvidere blev grus og støpesand kjørt frem fra Lystadmoen.

Samme vinter byggedes 3 *brakker* for arbeidere og opsynsmann. Våren 1924 blev der satt op *taubane* i brolinjen over hovedløpet, med spennvidde 215 m og bæreevne 3 tonn som enkellast – utstyrt med elektrisk drivkraft. Denne innretning var til uvurderlig nytte på anleggets forskjellige trin helt til hengebroen var montert. Hos Akershus elektrisitetsverk blev

på rimelige vilkår leid 15 kilowatt *elektrisk kraft*, som overførtes til anlegget på en provisorisk høispent ledning langs veilinjen fra verkets kraftledning gjennom Valshagen for å benyttes til belysning, drift av taubane, betongblander, pumper og spill.

Alle 4 brokar så vel som begge kraftforankringer er fundamentert på fjell. Landkarene er utført av stor bruddsten i cementmørtel.

Foruten *veiplanering* foretokes sommeren 1924 gravning og sprengning for grube til *kabelforankringen* på *søndre side*. Samme høst fullførtes denne forankring med nedlegning av 16 stk. bekisolerte rundtjernstag og med betongstøpning, alt under gunstige værforhold.

Vinteren 1924 – 25 fundamentertes *nordre landkar* i hovedløpet (på holmen) ved hjelp av en mindre fangdam. En vesentlig del av dette landkar blev opmurt utøver våren og sommeren 1925. Omtrent samtidig utførtes hvelvet for *forankringen på nordsiden* med nedlegning av jernstag etc. Tidlig på høsten påbegyntes *søndre landkar* i hovedløpet, efter at der i forveien var bragt frem pr. jernbane en del sten fra Sundfoss. En stor del av stenen til dette landkar er tatt like i nærheten av samme.

Vinteren 1925 – 26 drev man sprengnings- og fyllingsarbeide Holmen – Valshagen, bl.a. i den store fjellskjæring ved Bråten. Man var så heldig å finne brukbar sten til sideløpets landkar i den nærliggende fjellskjæring.

Våren – høsten 1926 fikk man alle 4 landkar ferdige. Derefter opførtes kabelpilarene for hovedspennet. De har en høide av ca. 19 m og består av et klinket jernskjelett omgitt av betong.

Vinteren 1926 – 27 fullførtes all sprengning i veilinjen med delvis anvendelse av massene til pukken og maskingrus. Et elektrisk drevet pukkevverk blev opstilt ved Bråten. Ennvidere blev der lagt stenkledning på de laveste partier av jordfyllingen over holmen.

Transportstillaset over sideløpet blev forandret og komplettert for å gjøre tjeneste under montering av buebroen.

I første halvdel av februar – mars 1927 *montertes kablene*, 4 på hver side, delvis ved

hjelp av taubanen, likeså hengestenger med fester – alt ved anleggets egne folk. I begynnelsen av april påbegyntes monteringen av buebroen over sideløpet av *Erik Ruuds mek. verksted*, hvem levering med opsetning av alle jerndeler utenom kablene og pilarskjelettene var overdratt ifølge kontrakt. Derefter fulgte montering av hovedspennets ophengte tverr- og avstivningsbjelker m.m., som blev fullført ca. 1. juni.

Hengebroens avstivning var opprinnelig konstruert med fagverk. Av praktiske og økonomiske hensyn blev endelig valgt avstivning med store helvalsede jernbjelker, hvorved også utseendet er blitt bedre.

Betongbanen på begge broer støptes av anleggets folk i tiden fra midten av mai og utover til begynnelsen av juli.

I løpet av våren og sommeren 1927 blev videre utført maling av jernoverbygningene, bekgrusdekke på betongbanene samt forskjellige større og mindre restarbeider på vei- og bruanlegget.

Den svære flom omkring 1. juli 1927 truet stygt fyllingene på holmen og søndre side av hovedløpet, men med enkle beskyttelsesforanstaltninger lyktes det å avverge skader av betydning.

Den 22. juli 1927 blev anlegget foreløpig åpnet for trafikk.

Hele anlegget

fra Søumsand st. til Val har en lengde av 3500 m og kjørebredde 5 m.

For veianlegget er utført 31.450 m³ gravning, 2780 m³ sprengning og 29.900 m³ fylling.

I *broanlegget* inngår bl.a. 1670 m³ landkarmur, 622 m³ bakmur, 140 m³ betong i nordre kabelforankring, 103 m³ kabelpilarer av betong (og jern). Ennvidere 25 tonn forankringslag med tilbehør, 8 tonn skjeletter til kabelpilarer, 46 tonn stålkabler med stållager og 180 tonn jerndeler til overbygningen, i alt 265 tonn stål- og jerndeler. Endelig 174 m eller 887 m² brobane av jernbetong.

Arbeidsstokken har variert fra en fast styrke på ca. 18 mann opptil 45 mann, periodevis etter behov. Der er levert ca. 211.300 arbeidstimer folk og ca. 35.200 do. hest og

mann – alt vedrørende arbeider utført direkte av anlegget. Tap av menneskeliv er ikke forekommet, heller ingen ulykke med varig mén tilfølge, likeså litt som nevneverdig uhell under arbeidet med økonomisk tap for anlegget.

Anlegget har vært ledet av overingeniør *N. Saxegaard* med bistand av assistentingeniør *Norodd Jensen*. Som oppsynsmann har fungert *Lars Samdal*. Beregning og konstruksjon av broens jernoverbygning m.v. er besørget ved Veidirektørens kontor under ledelse av overingeniør *Stang*.

Broens bæreevne

Er ifølge beregningene 400 kg pr m² med vanlig sikkerhet og inklusiv snebelastning. Uttrykt ved et praktisk eksempel skulde hengebroen alene kunne bære i det minste hele befolkningen i Sørums. Det største tillatte, enkelte bruttolass er 10 tonn, fordelt på 2 aksler eller sleder.

Bevilgningen til anlegget

var som før nevnt gitt med første beløp av Stortinget i 1919. Til og med budgetterminen 1923 – 24 var i alt bevilget kr. 238.500,-, deri innbefattet særbidrag fra jernbanen og fra Akershus elektrisitetsverk.

Med de forventede ordinære bevilgninger på høist kr. 75.000,- pr. termin vilde byggeperioden bli uforholdsmessig lang. Fullførelse kunde efter daværende oversikt neppe ventes før i 1931. I møte av brokomiteen – bestående av gårdbrukerne Emil Frøen og A. Hovind samt overrettssakfører Bisgård – den 8. februar 1924, under nærvær av ordfører Størsrud og overingeniør Saxegaard optokes til behandling spørsmålet om

Anleggets påskynnelse med forskudtering av kommunen

med sikte på fullførelse i 1927. Ifølge anmodning utarbeidet overingeniøren en sådan forskuteringsplan, som viste sig å kreve et samlet tilskudd fra kommunen av kr. 285.000,- i tiden fra 1. mai 1926 til anleggets avslutning i 1927. Med rentesats 7% vilde kommunens renteutgifter andra til kr. 57.200,-, men med fradrag av besparelsen ved nedleggelse av ferjen Elvestad – Sørumsand redusertes utlegget til kr. 29.200,- netto. Etter anbefaling av

brokomitéen vedtok herredsstyret forslaget i møte 19. mai 1924 og samtidig straks å budgettere årlige beløp til dekning. På grunn av en bestemmelse fra sentraladministrasjonen om, at den eldre ordning med forskudd av statskassen på anleggenes redskapsbeholdning skulde opphøre, måtte kommunens beregnede forskudd økes til kr. 350.000,- med den følge at kommunens nettoutgift vilde stige til kr. 55.600,-. Herredsstyret vedtok imidlertid også denne utvidede plan i møter 17. mars, 11. juni og 9. juli 1926 samt å opta et lån på kr. 350.000,-. Vedtaket blev stadfestet ved kgl. res. av 27. aug. s.å.

Fylkestinget 1926 besluttet som følge av Bingsfossbroens påskyndede fullførelse å nedlegge Blakersund fra 1. januar 1927, hva Sørums herredsstyre hadde samtykket i, og å tilstå Sørums kr. 10.000,- av den herved innvunne besparelse som bidrag til forrentning av forskuddslånet.

Anleggets kostende

er efter nylig avgitt rapport beregnet til kr. 730.000,- (netto). I forhold til det reviderte overslag av 1922 blir det således en besparelse på kr. 94.000,-. Det nøiaktige sluttresultat vil være avhengig av hva redskaps- og andre beholdninger kan utbringe.

Kommunens forskudtering er ved anleggets avslutning kr. 245.000,- og vil i løpet av inneværende budgettermin muligens kunne bringes ned til ca. kr. 230.000,-. Forutsatt ordinære statsbevilgninger av størrelse som i de senere år skulde der være ydet full refusjon i juli 1930. Kommunens nettoutgift ved forskudteringen vil på grunn av de refererte gunstigere forhold og lavere rentesats enn påregnet bli bare nogen få tusen kroner.

For herredets samlede ydelser til anlegget og hva dermed står i forbindelse vil brokomiteen gjøre nærmere rede.

Veikontoret i Akershus fylke i september 1927

N. Saxegaard

Vil du vite mer om bruene over Bingsfossen, anbefaler vi boka "Glomma gjennom Sørums – livet langs elva". Les gjerne anmeldelsen av boka i dette nummeret av Sørumspeilet.

Turprogrammet for 2010

Dette blir det første året Leif Mathisen ikke står ansvarlig for rusleturene og den årlige bussturen gjennom Sørums. Vi takker Leif for en helhjertet innsats gjennom mange år, og det er ikke tvil om at hans mange turopplegg fortsatt vil bli benyttet av nye turledere.

Blaker skanse med omegn torsdag 10. juni

Frammøte ved Blaker Skanse klokka 16:30, der vi ser på den okkupasjonshistoriske utstillingen som nå står på historielagets kontor i administrasjonsbygget bak Artilleribygningen. Vi rusler derfra forbi Svarstad, Jomfrubakken og mot gravhaugene ved Haugtun, videre over Eidsgardene og tilbake gjennom Blaker sentrum med stasjon, meieri m.m., og opp forbi Blaker kirke og tilbake til Skansen. Turlleder er Torbjørn Eid.

Skea med omegn torsdag 12. august

Frammøte ved Sørums skole klokka 18:30. Vi vandrer over hovedvegen med den flotte Sørums pretegard på høyre hånd mot husmannsplassen Skeabekken, forbi den store furua på raskanten og ned i Skeafallet fra 1768. Deretter går vi opp langs jordekantene gjennom Skjeagarda opp til Berg-vegen. Med Leikvoll i ryggen går turen mot Berg fram til Stomperid-løypa og langs den tilbake til gapahukene. Turledere er Kåre Olav Ormstad og Bjørn Tveit.

Bæregg med omegn torsdag 9. september

Frammøte på garden hos Hans Bæregg klokka 18:30. Vandringsen går forbi husmannsplasser på vegen mot Hammeren; først Kvernstua, så Dammen, dernest Sibilstua og til slutt Linnerud på skrenten over Rømua mot Glomma og Bingen, før vi rusler tilbake til Bæregg. Turledere er Einar Evensen og Bjørn Tveit.

Kjenn din bygd-turen lørdag 11. september

Frammøte på Frogner klokka 11.00. (Det blir kunngjort hvor seinere.) I tillegg til nytt frammøtested er det også ny guide, Aage Kleven. Forhåndpåmelding ved å sende kr. 150,- per voksne deltaker til historielagets bankkonto 0530.27.15043. Du kan også melde deg på ved å ringe 995 43 747, eller sende ei melding til ivwind@online.no.

Oppvekst på Melvold i Frogner i mellomkrigstida

Del 69: Jobb på verksted

Brøren min hadde vært borte på post i over et år, men utpå høsten 1935 kom han hjem igjen, og som det hadde vært to år tidligere, var vi igjen alene om alt arbeid hjemme på gården. Etter en tid hadde også jeg lyst til å prøve noe annet enn bare å være hjemme, og jeg hadde snakket med far om det. Han syntes det var rimelig, men mer ble det ikke snakket om saken.

Før jul hadde far truffet fabrikkeier Jac. Hellen fra Kløfta på toget en dag han kom fra byen. De var godt kjente fra før, og hadde mye å snakke om. Hellen hadde drevet mekanisk verksted på Kløfta i mange år med vekslende hell, for ikke å si uhell. Nå hadde han endelig kommet fram til noe som virkelig så ut til å gå bra. Det var radiatorer for sentralvarme. Produksjonen øket og bedriften gikk bra, og han trengte flere folk i fabrikk. Så spurte han far om han visste om noen som kunne tenke seg å begynne å arbeide der. Far tenkte straks på meg. Han nevnte dette for Hellen og sa at han skulle fortelle meg dette når han kom hjem. Da jeg fikk høre hva han hadde snakket med Hellen om, syntes jeg dette hørt interessant ut, og ville gjerne vite mest mulig om det hele.

Noen dager senere kjørte far meg med hest og trille opp til Kløfta for å drøfte saken nærmere med Hellen. Vi var også en tur bortom verkstedet for å se litt på forholdene der. Det var omtrent 30 mann som arbeidet der, og de fleste av dem satt og sveiset ribber på radiatorer. I maskinavdelingen, hvor det var dreiebenker og annet mekanisk utstyr, arbeidet det to litt voksne karer.

Dersom jeg ville begynne på fabrikk, skulle jeg få være i denne avdelingen. Det syntes jeg hørt fint ut, og det var jo også mye mer interessant og krevende enn å sitte og sveise radiator-ribber. Villaen til Hellen lå i nærheten, og etterpå kjørte vi dit bort. Der var vi en god stund og snakket om forskjellige ting som hadde med bedriften å gjøre. Lønna, som nylig var blitt tariffestet, var for en læregutt, som jeg skulle bli, 36 øre i timen.

Som nevnt var Hellen og far godt kjente fra før. Tariffen kunne omgås, og jeg skulle få hele 38 øre timen. Det hjalp også litt at Hellen var gift med en kusine av min mor. Den gang var det 48 timers uke, og ukelønna mi ble dermed kr.

18,24. Ja, slik var det den gang, og jeg var godt fornøyd med lønnstilbudet. Det hadde i hvert fall enn ubetinget fordel, og det var at en lærte seg å ta vare på det vesle grann av penger som en hadde til disposisjon, og ikke sløse dem bort på fanteri og fjas. Det var en god skole som mange kunne trenge i dag.

Det ble bestemt at jeg skulle begynne på verkstedet den 2. januar 1936, og slik ble det. Dagen kom, og jeg syklet oppover mot Kløfta med en viss spenning i meg. Arbeidstiden var fra halv åtte om morgenen til halv seks om kvelden. Vi hadde en halv times frokostpause, men midt på dagen hadde vi en times pause. Grunnen til det var at de som bodde i nærheten gikk hjem for å spise middag. Så måtte vi andre sitte der og vente hele den lange timen uten å kunne foreta oss noe nyttig. Det var en svært urimelig ordning som i høy grad gikk ut over oss som hadde lang vei.

Hjemmefra og til fabrikk var det mellom 6 og 7 kilometer, og den strekningen syklet jeg hver dag i all slags vær. Den kaldeste dagen jeg syklet var det 37 kuldegrader, men da var veien jevn og god, og det var lett å sykle. Det var bare om å gjøre å holde en vott foran ansiktet for ikke å forfryse det. Verre var det når det var kommet mye tung våt snø om natta og veien ikke var brøytet. Da var det tungt å sykle. En morgen gikk det så tungt at sykkelramma røk tvers av, men jeg kom meg likevel fram til verkstedet uten å komme for sent. Det gjorde jeg forresten ikke en eneste gang hele den tida jeg var der.

Arbeidet på verkstedet var trivelig og lærerikt, og jeg likte meg godt. De to kara som skulle lære meg opp var også greie. Ved arbeidstidens slutt klokka halv to på lørdag fikk vi lønningsposen vår. Jeg betalte far 5 kroner i uka for oppholdet hjemme, og måtte kjøpe pålegg til nistematen min selv. Jeg måtte også betale kr. 1,25 i uka til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Da hadde jeg 10 kroner igjen selv av lønna hver uke.

Min egen dampmaskin

Etter å ha arbeidet på verkstedet i halvannet år, ble jeg innkalt til militærtjeneste i Stavern i to måneder. Da jeg kom tilbake derfra om høsten, var jeg hjemme en kort tid og arbeidet på gården før jeg begynte hos Hellen igjen.

I stedet for å fortsette på verkstedet, fikk jeg tilbud om å begynne på kontoret. Fru Hellen, som hadde vært kontordame fra sine yngre dager,

hadde ført regnskapene for bedriften i alle år. Nå begynte hun å bli eldre, og siden bedriften gikk så bra, hadde de anledning til å ansette en på kontoret. Det var også en fordel at den som var på kontoret kjente til hvordan produksjonen av radiatorer foregikk. Det var i grunnen både overraskende og hyggelig å bli tilbudt kontorposten, og det var i virkeligheten en forfremmelse. Jeg fikk også høyere lønn, hele 100 kroner måneden.

Etter at jeg hadde vært på kontoret i to og et halvt år, kom krigen. Da ble det på mange måter så vanskelige forhold at mye av produksjonen stoppet nesten helt opp, og det ble betydelig mindre å gjøre på kontoret. Da var jeg i grunnen også fornøyd av å sitte der, og det var beleilig å slutte like etter.

En epoke av livet mitt var slutt, men jeg har senere hatt mye nytte av det som jeg lærte den tida jeg var ansatt hos Hellen, både på verkstedet og kontoret. Helt fra jeg var smågutt har min interesse for dampmaskiner vært stor, og den tida jeg var på verkstedet oppnådde jeg min ønskedrøm, og det var selv å lage en dampmaskin. Alle de andre på verkstedet sa at det kunne jeg bare "glemme", for det var flere som hadde prøvd før meg uten å få det til. Da maskinen var ferdig og skulle prøvekjøres, var derfor spenningen stor, både hos meg og de andre på verkstedet. Det falt nok også noen spydige replikker. I stedet for damp, ble det satt på en slange fra kompressoren, og maskinen gikk helt fint. Da forstummet alle spydigheter, og jeg tror faktisk at de fleste var litt forundret og imponert. For meg var det i hvert fall både en triumf og en stor glede og tilfredsstillelse.

Med hensyn til kontorarbeidet, lærte jeg også ganske mye der. Det var selvfølgelig mye bokføring, og det var kontakt med mange firmaer, både her hjemme og i Sverige. Det var mye skriving på en gammel "Royal" skrivemaskin, og jeg fikk ganske god trening i det.

Et halvt år etter at krigen kom døde Hellen av kreft, og det gikk tilbake med produksjonen.

Kristian Lieungh

Det nærmer seg avslutning av den lange artikkelserien til Kristian Lieungh. I neste nummer av Sørumspeilet kommer imidlertid artikkel nummer 70, og det blir en riktig lang artikkel om skolegangen på Frogner fra 1923 til 1930.

Red.

Sørum gamle skole og klokkergård

Vi fortsetter her serien om skolehus i Sørum etter fastskolereformen i 1860. Norsk Institutt for Kulturminneforskning (NIKU) har med støtte fra Stiftelsen UNI satt i gang et arbeid for å registrere og samle inn informasjon om de mange skolehus som finnes. Odd Skullerud er prosjektleder for innsamlingen i Sørum, og her følger et bidrag til registreringen som han selv har skrevet.

Sørum skole ble bygget 1862-63 på en parsell på 16 mål fra Søndre Sørum, en gard nær Sørum kirke. Den gamle Sørum skole bestod av klasserom og leilighet. Huset hadde to innganger mot Bingenvegen. Den søndre inngangen var til skolestua og den nordre til leiligheten.

Ole Jensen, født 1834, var den første lærer ved skolen. Det ble bestemt at læreren ved Sørum skole også skulle være kirkesanger (klokker) ved Sørum kirke. Skoleeiendommen ble derfor benevnt som "Sørum skole og klokkergård". Ole Jensen flyttet fra skolen i 1874, da han kjøpte garden Nordre Løren, men var ansatt ved Sørum skole til 1878.

Sørum skole var fra åpningen tredelt med barnetall 82. Fra 1898 ble Sørum skole femdelt, og lærerinnen ble tilsatt.

Sørum skole og klokkergård hadde ikke skolestue for småskolen. Derfor leides skolestue for småskoleklassene i den følgende tid på Sørheim og Nordre Sørum. Sørum skole ble gjort firedelt fra skoleåret 1916/17. Det var i en tid da kretsreguleringer var under behandling.

I 1923 var nye Sørum skole ferdig til å ta over. Den ble bygd på grunn fra Sørum prestegård, og fikk beliggenhet nær prestegården, men på motsatt side av Haldenvegen.

Da Ole Jensen flyttet ut av Sørum skole og klokkergård i 1874, ble leiligheten utleid. I noen år var den bebodd av andre folk enn lærerstanden. Anders Andersen etterfulgte Ole Jensen som lærer og klokker i 1878, og flyttet da til leiligheten på Sørum skole og klokkergård. Anders Andersen hadde vært skoleholder i omgangsskolen i Sørum fra 1859,

men siden han hadde noe utdanning fra Asker seminar, fikk ha fortsette som lærer i den faste skolen. Han var lærer til 1906.

Ivar Johan Kvaalem var neste lærer ved Sørums skole. Han bodde i skoleleiligheten til han sluttet som lærer og klokker i Sørums nye skole i 1923. Det var samtidig med at den nye Sørums skole ble tatt i bruk.

Sørums gamle skole fortsatte som bosted for lærere ved Sørums nye skole.

Syvvert Hansen Lohne, lærer ved flere skoler i Sørums nye skole, ble i 1923 førstelærer ved Sørums nye skole. Samtidig overtok han klokkerstillingen og flyttet med familie til Sørums gamle skole. Han ble pensjonist som lærer ved utgangen av 1951. Sammen med ektefelle ble det da flytting til bruket Vangen, som de hadde kjøpt. Som klokker ble han avløst i 1950 av Magnus Sørli, som da bodde på Sørums nye skole.

Fra 1952 til 1971 bodde styrer ved Sørums skole, Svein Hauge med familie, på Sørums gamle skole.

Neste styrer ved Sørums skole, Karl Mads Berget, fikk i 1973 kjøpt det gamle skolehuset med tomt av Sørums kommune. Han flyttet dit med familie. I 1974 fikk han huset istandsatt og ombygd. Lærer Karl Mads Berget flyttet i 2004 til Mosvik, og solgte da huset som privatbolig.

Jordarealet som tilhørte Sørums gamle skole er for det meste tillagt Sørums kirkegård ved dens utvidelse.

Odd Skullerud

Kilder: Sørums herred bind 1 – annen utgave 1972, Sørums bygdebok bind 2 – 2005 og artikkelen ”Lærer og kirkesanger S.H. Lohne 70 år” i Indre Akershus Blad 18. oktober 1952.

Odd Skullerud fortsetter gjennomgangen av de ulike fastskolene i Sørums nye skole i neste nummer av Sørums Speilet. Da er det Østby skole i Sørums nye skole vi stifter nærmere bekjentskap med.

Vi takker samtidig alle som hare sendt oss klassebilder/skolebilder med imponerende mange navn på hvem som er avbildet. Vi vil med det første starte publiseringen av disse.

Red.

Notater til gardshistoriene for Ausengrenda (2)

Høsten 2010 kommer det fjerde bindet av Sørums bygdebok, som blant annet omfatter Lundermoen og området vestover. Forrige gang det var planer om å utgi bygdebok for Sørums nye skole, samlet Per Otto Asak inn materiale til gardshistoriene i dette området, og som en forberedelse trykker vi flere av disse. Vi fortsetter med notater til historien for Ausen. Asaks notater bygger videre på Holmsens notater fra middelalderhistorien som vi har trykket tidligere i Sørums Speilet.

Holmsen om Ausen

Ausen går visstnok tilbake på to gårder, halvgården Ausen og en gård Bøler, som i Rødeboka sies å ligge i Frogner, og som 1616 er nevnt som underbruk til Ausen. 1577 gav Ausen selv normal halvgårdsvissøre, men dertil også 1 skilling i vissøre av en ødegård, som da sikkert var samme Bøler. Ausen er både i 1615 og 1647 oppgitt til 1 skpd. tunge, men 1647 er den blitt fullgård og senere i århundret er skylda kommet opp i 1 ½ skpd. – kan hende fordi ødegårdens skyld ble regnet med. Den nedlagte Bølergården er utvilsomt identisk med det nåværende bruksnummer Ødegården.

Eierforhold

Fra gammelnorsk tid er bare opplyst at Frogner kirke eide 1 ½ øyresbol i Ausen, men det er da iallfall et fingerpek om at det den gang var bønder som eide gården. Det var det i nyere tid også: Ole Ausen eide 1615 hele gården, 1 skpd. tunge, og i 1647 er brukerne Ola og Ingebret ført opp som eiere. Den gamle kirkeparten hører vi ingenting til i nyere tid.

Kronologisk data om Ausen

1514: Ola og ”Gudrød” Ausen.

1528: Engebret ”Øxene”, som trolig er Ausen, da gården står oppført under Guttøen anneks.

1557: Gulbrand ”Ossen”.

1575: (Etter Nils Stub): ”Torsten Toreson oc Engebret Ossen skal møte for 6 mend Helgemess aften først komendis (31 oktober) at ransage hva skade Torsten hafuer fanget på same gard oc huelken nest er at besidde same gard og Engebret at betale Torsten skyld i

landskyld aff same gard som ighen staar ther aff.” (Det betyr at Torsten har fått skade på garden som Engebret må betale for.)

1579: Ny krangel om Ausen: ”Skall Torsten Torreson bruge sind anpart ij Assen og icke giøre the andre sin grande noen forfang, og sette sind till (?) weds om hand (Torsten) forarges the andre theris part.” (Det betyr at Ausen hadde minst to brukere.)

1593 – 1610: Arnfinn er bruker og garden betaler også vissøre for en ødegard. Arnfinn er også lagrettemann i 1610. Buemerke: A.G. Arnfinn levde også i 1618.

1610 – 1655: Ole, som også eide Ausen. Han var ikke sønn til Arnfinn. Ole var trolig sønn av en Gunder og etterkommer til Engebret Ausen, for dette navnet kom igjen hos sønnen.

1647 – 1669: Engebret Olsen, født ca. 1615, bruker og sjøleier. Engebret var ofte lagrettemann.

1672: Skjøte til Engebret på ½ pd. i Ausen-ødegarden fra Halvor Arteids arvinger, Gunner Halvorsen Arteid og Anne Halvorsdatter, Svein Løkens enke i Skedsmo. Engebret vitnet også at han hadde bror, Gunnar Kråkerud i Skedsmo, som døde i siste pest (før 1664).

1688: Engebret deler først ut halvparten av Ausen (15 lispund) mellom sine fire sønner. Den eldste sønnen Torger selger straks sin part, 3,5 lispund 1 rem. til broren Gulbrand. Han deler året etter sin part mellom de to yngste brødrene Ola og Gunner.

1697: Engebret er nå død, og de yngste sønnene overtar også den andre halvparten i Ausen, som de deler mellom seg.

Kronologiske data om Nordgarn Ausen

1694: Gunner Embretsen, født 1658, død 1730, blir bruker.

1726: Skifte etter Marte Gulbrandsdatter. Enkemann Gunner Embretsen med barna: Kristoffer, født ca. 1685, Hovel, født 1690, Gulbrand, født ca. 1698, Jakob, født ca. 1700 og Dorte, gift med Rasmus Hansen Skrøiver. Kristoffer Gunnarsen Ausen døde i 1714, 30 år gammel.

1734: Sønnen Hovel Gunnarsen bruker og eier 5 lispund i garden.

1734: Skifte på Salmakerstuen etter Dorte Gunnarsdatter og Rasmus Hansen. De hadde tre barn.

1740: Skifte etter Hovel Gunnarsen, enke Anne Olsdatter.

1742: Skifte etter enka Anne Olsdatter, født på Nordre Frogner. Hovel og Annes barn var: Ola, født 1728, Rønnaug, født 1723 og Marte, født 1730, ble gift med Ola Kristoffersen, som ble husmann under garden.

Skiftet etter Anne viser at boet eide 2 ½ lispund i garden, og hadde et overskudd på 31 riksdaler brutto og 14 riksdaler netto. Hovels bror Gulbrand Gunnarsen Størsrudhaugen overtok bruken og ble formynder for barna. Gulbrand var gift med Åse Paulsdatter Størsrudhaugen.

1743: Broren Jakob Gunnarsen bodde på plassen Øststua. Han og broren Gulbrand selger 10 lispund til Søren Olsen Frogner.

1758: Brorsønnen Ola Hovelsen, født 1728, eier og bruker av 15 lispund i Ausen.

1758: Skifte på Ausen (Tb): Johanne Olsdatter er død med enkemann Ola Hovelsen. Barn: Hovel og Mari (seinere Søgarn).

1761: Ola Hovelsen selger halve garden sin til Anders Kristoffersen ”Kopperud” (hvor?). Anders blir medbruker.

1762: Manntall. 1) Ola Hovelsen, gift med Mari Senersdatter, Glommi, Nittedal (søster til Marte på Søgarn). 2) Anders Kristoffersen, gift med Anne Amundsatter. Barn over 12 år: Torkild (seinere til Østre Asak i Skedsmo), Amund og Kirsti. Husmann: Ola Kristoffersen og Marte Hovelsdatter.

1777: Anders Kristoffersen selger sin part i Ausen til svigersønnen Hans Hansen, født på Nordre Yssi 1751, død 1804. Hans var i sin tid smed, gjørtler og til sist møller.

1785: Hans Hansen overdrar sin part til Ola Hovelsen, men beholder odelsretten. Hele Norgarn er nå samlet under en bruker igjen. Hans flyttet trolig til Øgarn (se der).

1795: Ola Hovelsen selger Norgar’n til sin sønn Lars Olsen.

1800: Ola Hovelsen og hustruen Marte dør (med en måneds mellomrom). Hos dem bor pleiesønnen Hans Pedersen, 16 år, seinere husmann på Ausenøgarn’n.

1801: Folketellig. Lars Olsen 40 år, gardbruker, gift med Mari Finnsdatter, født Leirud, 29 år.

Barn: Berte, 3 år, Ole, 1 år (dør året etter). Her bor også Hans Pedersen, 17 år, Johanne Hansdatter, 16 år (husfarens søsterdatter) og Mari Hansdatter, 10 år. Tjener: Marte Kristensdatter, 40 år.

1813: Skifte etter Lars Olsen Ausen. Enke var Mari Finnsdatter. I skiftet nevnes barna: Berte, født 1798, Anne, født 1803, Mari, født 1805, Ola, født 1807 (neste bruker) og Marte, født 1809 (se nedenfor).

1815: Enka Mari ble attgift med Mattias Hansen Asak. Han var sønn av Hans Pedersen Asakflaen og Åse Mattiasdatter Søndre Asak (se eldre Leirudætt).

1843: Mattias deler Ausen Norgar'n: Del 1: Mattias selger til sin stedatters (Martes) mann Lars Hertenberg Sagen. De flytter til Ausen, men han selger alt i 1849 garden til sin datter Berte fra sitt første ekteskap med Dorte Matsdatter Vølner. Berte ble gift med Hans Dagfinnsen Skrøver, og garden kom på denne måten bort fra den gamle slekten. Del 2: Mattias selger denne parten til sin stesønn Ola Larsen. Denne parten ble kalt for Mellomstua Ausen.

1849: Hans Dagfinnsen står som eier av br.nr. 1. Han selger i 1851 sin part i Ausenøgar'n til husmannen på Flaen, Nils Torkildsen.

1865: Del 1: Hans Dagfinnsen, 43 år, gift med Berte Larsdatter født Sagen i 1829. Barn: Laurits, født 1856 (seinere til Yssi) og Karl, født 1859 (seinere til Skrøver).

Del 2: Lars Olsen, 44 år, ugift. Han har overtatt garden av sin morbror Ola Larsen, 53 år og enkemann (han var gift med Anne Nilsdatter).

1871: Hans Dagfinnsen overtar sin fars odelsgard Skrøver, og selger Ausen til sin bror Ola Dagfinnsen.

1873: Ola Larsen Mellomstua dør, og hans medhjelper Lars Olsen var nå gift med Karine Hansdatter Haugli. De tar hustruens gard Haugli tilbake på odal, og flytter dit i 1874. Karines søster, Birgitte Olsen, var nå gift med Ole Larsen, sønn av ovenfor nevnte Lars Hertenberg. Ole Larsen var også smed. Han står ikke som eier av Mellomstua. Det gjør den forrige eieren, Lars Olsen, nå Haugli.

Norgar'n Ausen samlet igjen

1880: Ola Dagfinnsen dør, bare 39 år gammel. Enka Maren Kristoffersen, født Hammeren,

fortsatte å drive garden sammen med sine fire umyndige døtre Karen, Anna, Nilla og Mathilde.

1907: Enka Maren overtar nå Mellomstua etter Ola Larsen Ausen, som har kjøpt Mellomstua Leirud og flytter dit. Maren ordnet med skjøtet etter Lars Hauglis arvinger. Hun overdrar nå hele Norgar'n til svigersønnen Karl Johansen Yssen. Karl Yssen hadde tidligere ervervet noe av eiendommen Kamphus. Han flyttet husene på Mellomstua over på denne eiendommen, som nå ble kalt for Grønlia.

1910: Karl J. Yssen var gift med Nilla, født Ausen i 1875. De hadde sønnen Oskar og dattera Inga. De fikk seinere ytterligere to døtre, Borghild og Magnhild.

1925: Karl J. Yssen selger Norgar'n til Gulbrand Kopperud.

Søgar'n Ausen

1694: Ola Embretsen (sjøleier).

1707: Skifte etter Ola Embretsen og hustru Kari Rasmusdatter. Torger Embretsen Mos sønn Kristoffer Fevik, Holter, har gitt sitt odelsbrev til Ola. I skiftet nevnes barna: Jon, Embret, Gulbrand og Siri, gift med Nils Nilsen.

1710: Nils Nilsen, svigersønn, født ca. 1680, død 1719.

1714: Nils kjøper sine svogeres arveparter av Jon, Embret og Gulbrand Olssønner. Nils pantsetter garden til Embret Hansen Yssimoen.

1723: Kristoffer Amundsen Hval, født ca. 1685, gift med enka Siri. De dører et barn.

1742: Skifte etter Kristoffer Amundsen og Siri Olsdatter. Siri lever ennå. De hadde sjøl odelen til garden, men den er pantsatt til andre. Siris barn i første ekteskap: Nils Nilsen, født 1712, husmann under Ausen, Torger Nilsen og Embret Nilsen (neste bruker). I sitt andre ekteskap hadde hun disse barna: Amund Kristoffersen, Ingeborg og Kari Kristoffersdøtre.

1745: Embret Nilsen, født 1718, overtok garden til ca. 1770, da han flytter.

1753: Skifte etter Anne Olsdatter, Embrets hustru. Hun var datter av Ola Hansen Merli og Marte Embretsdatter, født Yssimoen. Anne hadde arvet noe pantegods i Ausen etter sin mor og sin morfar Embret Yssimoen. I skiftet nevnes barna: Nils, født 1745, gift med Anne Embretsdatter, Ola, født 1746, husmann under

Sørli i 1801, Marte, født 1749, Hans, født 1750 og Mari, født 1753. Embret ble attgift med Ane Kristoffersdatter.

1756: Embret løser ut sine medarvinger og eier nå hele Sørgar'n Ausen, men pantsetter sin eiendom til Lars Evensen Melvoll for 300 riksdaler.

1760: Skjøte fra Embret Nilsen Ausen til Peder Einersen på 7 ½ lispund. Peder var fra Østby i Lørenskog. Peder var gift med Mari Larsdatter. (I følge et skifte 1761 hadde de en sønn Einar og ei datter Ingri.)

1762: Manntall: 1) Embret Nilsen, gift med Ane Kristoffersdatter. Barn over 12 år: Ola og Marte. 2) Peder Einersen, gift med Marte Stenersdatter fra Nittedal. Husmenn på Øgar'n: Nils Nilsen (d.e.?) gift med Marte (Pedersdatter?) og Nils Nilsen (d.y?) gift med Mari Gulbrandsdatter.

Arvestriden og delingen av Søgarn Ausen

1768 – 1775: Peders enke selger 7,5 lispund til Embret Nilsens brorsønn Gulbrand Nilsen. Embrets sønn anlegger odelssak. Den gamle Embret Nilsen ser ut til å ha gjort avtale med Kristoffer Ingevoldsen på Kamphus. Engebret flytter til Kamphus og Kristoffer flytter til Ausen. Gulbrand Nilsen selger i 1772 alt han eier i Ausen til Kristoffer. Nils Engebretsen får til slutt 7,5 lispund i Ausen, som faren har eid. Kristoffer eier de andre 7,5 lispund i Ausen.

Nystuen, løpenr. 128

1775: Skifte etter Kristoffer Ingevoldsen Kamphus. Boet var ganske velstående. Det eide 7,5 lispund i Ausen og hele Kamphus. Enka ble attgift med skoleholder Tomes Kristoffersen. Sønnen Ole Kristoffersen overtok. Denne parten ble pantsatt til Peder Paulsen Kamphus, som også ble eier. Bruker var trolig en Iver Olsen Ausenøgar.

1788: Peder Kamphus selger denne parten til Gulbrand Knutsen Ånerud, Fet. (Se også kronologien for Ausenøgar'n.)

1801: Folketelling: Gulbrand Knutsen, 49 år, bonde og gardbruker med hustru Mari Olsdatter, født Falla, 40 år. Barn: Marie, 13 år, Eli, 10 år, Ola, 6 år og Marte, 4 år. (Se ellers Søndre Frogner's slekter.)

1822: Skifte etter Gulbrand Knutsen. Sønnen Ola overtar garden.

1841: Utskifting av hagaskog og utmark på Ausen: Eierne var Mattias Norgar'n, Ola Gulbrandsen, "Nystuen", Anders Torgersen Bergerskougen i Søstua, Lars Torgersen og Kristoffer Helliksen, begge Øgar'n og Ole Engebresen, Frogner Søndre. Alle ble vel forlikte.

1853: Skifte etter Ole Gulbrandsen. Enka var Kari Gullikdatter fra Asak Nordre (se også ætta på Nestua Leirud). Sønnen Edvard selger garden til Anders Torgersen i Søstua.

Søstua Ausen, løpenr. 129

1773: Nils Embretsen hevdet odelen til 7 ½ lispund etter sin far Embret Nilsen. Han selger imidlertid straks sin part til Jakob Hansen, som straks pantsatte garden til Lars Gulbrandsen Ramby i Ullensaker for 200 riksdaler. Jakobs sønn Hans Jakobsen ble i 1779 gift med Kari Olsdatter fra Norgar'n Ausen. De overtok dette bruket.

1789: Hans Jakobsen dør. Enka Mari har barna: Johanne og Mari Hansdøtre (se Norgar'n 1801). Johanne ble seinere gift til Ile i Ullensaker.

1790: Auksjon. Søstua ble solgt til Peder Paulsen Kamphus, som straks selger den videre til Jakob Olsen Sagen, som flytter til garden.

1801: Folketelling: Jakob Olsen, gardbruker, 44 år, gift med Mari Larsdatter født Hønsi, 36 år gammel. Deres barn: Rusine, 12 år, Andrea, 8 år og Marte, 3 år. Pleiebarn: Kristoffer Gulbrandsen, 15 år. Mannens søster Kari Olsdatter, 41 år.

1821: Skifte etter Jakob Olsen, 64 år. Enka Mari Larsdatter. De tre foran nevnte døtre er arvinger. Dattera Rusine ble gift med Even Gunnensen fra Mo. (Han er dattersønn til Even Mo.)

1829: Even måtte pantsette Søstua for å skaffe penger til garden. Han flytter sammen med familien til Hønsimoen og blir husmann der. Even og Rusine fikk mange barn, bl.a. Johanne, gift til Børke, Mari, gift til Åslia under Kamphus, Lars til Brådal i Gjerdrum og Andreas, husmann på Lundermoen.

1838: Ny bruker og eier var en Ole Gulbrandsen, gift med Marte Marie Gundersdatter. Ole Gulbrandsen dør i 1838.

1841: Utskifting på Søndre og Nordre Ausen av Hagaskogen. Dette gjaldt følgende eiere: Mattias Hansen på Norgar'n (løpenr. 127), Ole Gulbrandsen på Søgar'n (løpenr. 128), Ole Engebretsen på Søndre Frogner (do. nr. av utmark), Anders Torgersen fra Bergerskogen i Fet (løpenr. 129), Lars Torgersen, Øgar'n og Kristoffer Helliksen Øgar'n. Han drev møllebruk i Ausen, og bodde ei tid oppe i Ausenfjellet (?). "Helliksrudbekken" er oppkalt etter ham.

1844: Skjøte fra enka Marte Marie til Anders Torgersen fra Bergerskogen, som har flyttet til Ausen (løpenr. 129).

Per Otto Asak

En befriende elvevandring

Glommas sølvstreng deler Sørumselva på midten. Jeg har selv mang en gang vandret langs elva og sett mangt og lurt på mye mer. I dag er jeg et langt klokere elvemenneske enn jeg var for et år siden, for nå har jeg pløyd meg gjennom "Glomma gjennom Sørumselva – livet langs elva".

Eller pløyd? Lesingen gikk av seg selv den, fra Rånåsfoss i nord til nærmere Gutterstrud i sør. Jeg tar av meg hatten for den innsatsen medarbeiderne har gjort for å utgi enda en lokalhistorisk bok fra Blaker og Sørumselva Historielag.

Boka har en sjarmerende blanding av mer proffe skribenter og de skriveglade amatører. Det har blitt en bok litt etter innfallsmetoden, med elva som en blå tråd igjennom. En bok til inspirasjon, står det i forordet. Ja, visst. Og sikkert savner vi noe. Men nesten alt vi selv måtte mene burde vært med er kommet på trykk. Og ikke minst alt det vi ikke visste fantes av historie. Det står der, det også.

Tenk at det majestetiske kraftverket på Rånåsfoss, som nå er fylkeskommunens melkeku, egentlig begynte som en økonomisk katastrofe og ble en blytung klamp om foten for fylket helt opp i våre dager.

Jeg leser henført om sundstedet Blakersund, om ferjetrafikk og bruplaner og om fosser jeg ikke visste hadde eksistert. Og fosser jeg husker. Med bruer der skolebussen fikk det

til å knake stygt i stagene på hengebrua når vi kjørte over.

Her er historiene bak det vi husker så vagt. Kafeen ved Bingsfossen, svømmebassenget og Snorresagaen og Erling Skakke. Vikinger og helleristninger.

Lensene, tømmeret. Plutselig ser jeg for meg vasene ute i Bingsfossen og tømmeret nede på Bingen. Vi undret oss på om det gikk an å gå over fra den ene siden til den andre. Bekreftelsen fikk jeg i denne boka, selv om det visstnok kunne være lurt å løpe.

Vi møter folkene som bodde ved elva og som kjente og brukte elva. Når jeg leser er det nesten som jeg har møtt dem, jeg også. Storfisken likeså. Walter Kløckls ørreter imponerer. Jeg har sett garasjedøra hans. De gamle lakafisken har også en historie det er vel verdt å ta vare på. Også det er gjort i denne boka.

Selv elsker jeg bøker som har korte kapitler, mange margtekster og bilder som forteller både en og to historier. Til og med drikkevannet mitt her i springen på Skedsmokorset har man fått med.

Jeg har kost meg med boka i mange timer allerede, og vet det blir mange timer til. Den er en guide, en inspirasjon for oss som er glade i elva gjennom Sørumselva. Og det vil bli lenge til jeg legger den helt vekk. Bokstavelig talt. For formatet har allerede gjort seg til uvenn med bokhylla mi.

Skal jeg også ta med et ankepunkt nummer to opp i all skryten, må det være at min perle i dette blå båndet, selve Bingsfossen, har fått en litt stemoderlig behandling. Også den har en spennende utbyggingshistorie, der Kristiania Staalverk hadde planer om å bruke kraften til et planlagt platevalseverk.

Rune Fjellvang

Berit Leikhammer (red.):
Glomma gjennom Sørumselva
252 sider i stort format, gjennomillustrert
Kr. 450,- innbundet.

Dersom du er en av de få som ennå ikke har skaffet deg Glommaboka, håper vi denne anmeldelsen vil få deg til å gjøre noe med det.

Lederens spalte

Kjære venner

Vi er allerede godt inne i et aktivt år som vi håper skal ende med et godt salg av Bygdebok for Sørums bind 4. Bindet ventes å være klart for salg 9. november 2010. Dette er en presentasjon av bygda som gir innenbygds-boende og innflyttere rik anledning til å oppleve og utforske bygdas historie og samtidig i fin språkdrakt og med flotte illustrasjoner.

Det er å håpe at dette arbeidet vil fortsette ufortrødent til hele Vestbygda blir dokumentert. Forståelig nok er det mange i Blaker-bygdene som er noe utålmodige og spør seg når bindene for deres bygdelag vil foreligge.

Salg av Blaker og Sørums Historielags flotte bokutgivelser formidles på historielagets hjemmeside og gjennom Historielagets styremedlemmer. Historielaget står også for salg og distribusjon av Romerike Historielags årbøker. Den siste i serien "Romerike mens nasjonen våkner" er en særdeles lesverdig bok med fagartikler om mange aktiviteter og hendelser på Romerike i perioden 1750 – 1850. Bygdebøkene formidles også gjennom historielaget. Alle kan gjøre seg kjent med disse på våre arrangementer i løpet av året.

Vårt første arrangement i sommer står Slora Møllens Venner som vertskap for under flunkende ny logo av året. 6. juni kl. 12:00 begynner arrangementet med Åpen Dag på Mølla. Det blir flere arrangementer for store og små. Hovedturbinen er fjernet for rehabilitering, men hjelpeturbinen og likestrømsgeneratoren ligger fremme for beskuelse. Det har foregått mye dugnadsarbeid i vinter, og dyktige hender har sikret at vinduene er på plass de fleste steder, møllestenene er kvasset, gårdskverna fra Nordal, som Odd Skullerud kjørte i tidligere tider, er rehabilitert, og forhåpentlig vil den male det første melet på Slora på 60 år denne dagen. Vi blir vist filmatisert møllehistorie fra

Vindmøllenes Rike i Nederland. Glomma-bredden skal spille, det blir leker i vann og på land, hestekjøring, stangfiske-opplæring i mølledammen og kaffe og vafler over disk. I fjor kom ca 270 besøkende. I år håper vi på flere, og alle kan kjøpe våre bøker og tidsskrifter.

Det kan man også under sommerens arrangement "Opplev Sørums" mellom kl. 11 og 15 den 13.06, 11.07, 01.08 og 22.08. Urskog-Hølandsbanen, 8AmericanCarsClub, Blaker Skanses Venner, Slora Møllens Venner og Blaker og Sørums Historielag går sammen med Skansespillet og Valstad Café og gir nærturismen i Sørums et ansikt. Fra Slora til Knatten kjører veteranbussen fra Hølandsrutenes Veteranforening disse dagene og fyller opp med dem som ikke velger egen bil når Sørums skal oppleves. På Blaker Skanse blir det omvisning og anledning til å besøke Okkupasjonshistorisk Samling. Skansespillet vil også bidra med å føre festningen tilbake i et tidsriktig bilde. Slora Mølle holder åpent disse dagene også, med opplevelser ute og inne. Anledningen bruker møllevennene til å snakke varmt for aktiviteten og sikre flere venner.

En gammeldags skole foregår for alle skolens 4.klasser i uke 22/23. Olsok feirer Blaker og Sørums Historielag på Vølneberg gamle skole sammen med Sørums Bygdekvinnelag. Den gamle Skolen feirer også 150-års jubileum med grunnskoleloven anno 1860, og er i disse dager i ferd med å bli malt opp igjen etter at fjorårets restaureringsarbeid av sydveggen har motstått vinteren. Alt skal være vakkert til festen. Da skal også Jan Erik Horgen kåsere om Bygdeboken for Sørums generelt og Bind 4 som kommer ut i år spesielt. I fjor var ca 70 besøkende med på feiringen.

Som det fremgår av våre hjemmesider, fortsetter rusleturene også i år. 10 juni starter den første fra Blaker Skanse med oppmerksomheten rettet mot egnen rundt. 12. august er neste tur med utgangspunkt fra Sørums Skole mot Skjeabekken og egnen rundt. Den siste rusleturen går 9. september med start fra Bæreg og vandring i omegnen. Rusleturene starter kl. 18.30 fra sted som angitt. Kjenn-din-Bygds turen arrangeres 11. september med buss. For den blir det gitt egen annonsering.

Historielaget samarbeider godt med skolene om den kulturelle skolesekken. Adopsjonsobjekter er Slora Mølle, Skjeabekken husmannsplass og Olavsgangen med Pilgrimsleden. Vi venter at gravhauger og oldidsminner kommer med. Asbjørnsenstien og Valstad Café nevnes også i sammenheng med den kulturelle skolesekken.

Efter fjorårets dipp i medlemstallet har historielaget restituert seg. Vi har mange dyktige og engasjerte medlemmer som bidrar godt i vårt kulturvernarbeid. Blaker og Sørums historielag er tilbake på gamle høyder. Vølneberg gamle Skole og Slora Mølle er våre hovedaktiviteter. Andre prosjekter vurderes.

Målsettingen for disse er klare, men resultatet usikkert. Slektshistorisk utvalg skal styrkes. Det arbeides intenst med å virkeliggjøre Historiske Samlinger på Blaker Skanse.

Okkupasjonshistorisk Samling er en realitet, men bør utvikles. Vi håper å sikre Huset på Berg og Bingen Lenser. Vi håper å feire Asbjørnsen-jubileet med Romerike Historielag i 2012. Og vi ser frem til å få ytterligere økt oppslutning.

En riktig god sommer ønskes alle.

Dag Winding-Sørensen